

Sygn. akt II CSK 570/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Wielobranżowego W. Spółki Jawnej z siedzibą w T.

przeciwko "A." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością Spółce Komandytowej z siedzibą w M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 lipca 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 11 marca 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w Ł. zasądził od pozwanej „A.” spółki z o.o. spółki komandytowej w M. (dalej spółka „A.”) na rzecz powoda Przedsiębiorstwa Wielobranżowego „W.” sp. jawna z siedzibą w T. kwotę 84 518,10 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 lipca 2014 r. do dnia zapłaty. Sąd ustalił, że powód dostarczał nie występującemu w sprawie właścicielowi fermy drobiu G. O. pasze oraz inne towary. W dniu 19 kwietnia 2014 r. podmioty te zawarły umowę nr (...) przeniesienia własności rzeczy ruchomych oznaczonych co do gatunku w celu zabezpieczenia „wszelkich wierzytelności Przyjmującego” (powoda) względem Przewłaszczającego (G. O.) wynikających ze sprzedaży towarów ujętych w dokumentach sprzedaży prowadzonych przez Przyjmującego. Na jej podstawie G. O. przeniósł na powoda prawo własności 8 tysięcy kaczek wstawionych w jego fermie celem tuczu w dniu 18 kwietnia 2014 r., objętych określoną fakturą zakupu, które miały pozostać w dalszym ciągu na fermie G. O. W umowie wskazano także, że sprzedaż kaczek nastąpi do spółki „A.” w dniu 6 czerwca 2014 r.; cena kaczek miała wynieść 140 000 zł. G. O. oświadczył, że kaczki stanowią jego wyłączną własność, znajdują się w jego swobodnej i wyłącznej dyspozycji i nie są obciążone żadnymi prawami na rzecz osób trzecich. Na mocy opisanej umowy powód stał się wyłącznym właścicielem wskazanych w umowie kaczek, uprawnionym do dysponowania nimi oraz do zaliczenia otrzymanej za nie ceny na poczet nie zapłaconych przez G. O. należności za dostarczony mu przez powoda towar. Strona pozwana otrzymała w dniu 22 kwietnia 2014 r. zawiadomienie o zawarciu powyższej umowy przewłaszczenia. W dniu 3 czerwca 2014 r. powód jako uprawniony do rozporządzania stadem na mocy wyżej opisanej umowy przewłaszczenia, sprzedał pozwanej spółce „A.” 7 727 sztuk kaczek P., które zostały dostarczone pozwanej w tym samym dniu przez G. O. W dniu 3 czerwca 2014 r. powód posiadał wobec G. O. wierzytelności wynikające z niezapłaconych faktur. Pozwana spółka sporządziła dokument datowany 3 czerwca 2014 r. o nazwie, „Dowód przyjęcia i rozliczenia dostawy drobiu żywego”, w którym określono wartość kaczek na kwotę 129 766,86 zł. Powód wystawił na tę kwotę fakturę VAT nr (...) z dnia 3 czerwca 2014 r. Pozwana spółka zwróciła ją bez realizacji

informując, że została ona wystawiona niezgodnie z rozliczeniem dostawy drobiu i nie uwzględnia zajęcia wierzytelności przysługującej G. O. od pozwanej spółki. Zajęcie dokonane przez komornika sądowego (prowadzącego egzekucję na rzecz wierzycieli G. O.) pismem z dnia 15 kwietnia 2014 r. zostało doręczone pozwanej spółce jako dłużnikowi zajętej wierzytelności w dniu 17 kwietnia 2014 r. Powód wystawił w tej sytuacji dwie faktury VAT: nr (...) z dnia 3 czerwca 2014 r. na kwotę 45 206,76 zł, którą pozwana zapłaciła na rzecz powoda w dniu 10 lipca 2014 r. oraz fakturę nr (...) z dnia 3 czerwca 2014 r. na kwotę 84 518,10 zł, której pozwana nie zapłaciła i która to kwota jest objęta rozpoznawanym pozwem.

Sąd Okręgowy ustalił dalej, że pozwana spółka złożyła w dniu 10 lipca 2014 r. do Sądu Rejonowego w O. wniosek o złożenie do depozytu sądowego przedmiotu świadczenia pieniężnego w postaci kwoty 78 230,76 zł netto (objętej zajęciami komorniczymi) wynikającej z umowy kontraktacji i jednocześnie przelała tę sumę na rachunek bankowy Sądu Rejonowego. We wniosku pozwana spółka wskazała, że w dniu 15 kwietnia 2014 r. jako kontraktujący zawarła z G. O. jako producentem umowę kontraktacyjną wieloletnią nr (...) na dostawę kaczek rzeźnych, w której producent G. O. zobowiązał się wytuczyć i sprzedać pozwanej spółce 10 000 sztuk kaczek. W ocenie pozwanej powstał spór, kto jest wierzycielem kwoty 78 230,76 zł netto tytułem części ceny za kaczki dostarczone pozwanej w dniu 3 czerwca 2014 r. przez G. O. (art. 467 pkt 3 k.c.) i komu pozwana winna ją zapłacić: czy powodowi czy komornikowi zgodnie z zajęciem. Przed wydaniem postanowienia rozstrzygającego ten wniosek, Sąd Rejonowy w O. we wrześniu 2014 r. przekazał powyższą kwotę z depozytu sądowego komornikowi prowadzącemu egzekucję na rzecz wierzycieli G. O., który rozdisponował ją na rzecz wierzycieli egzekwujących w dniu 15 września 2014 r. Postanowieniem z dnia 10 października 2014 r., Sąd Rejonowy w O. oddalił wniosek spółki, „A.” o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego wskazując, że pozwana spółka zawarła umowę kontraktacji z G. O., który jest wierzycielem w zakresie uzyskanej ceny za dostarczone w dniu 3 czerwca 2014 r. kaczki, stąd nie ma w istocie sporu, na który powołał się wnioskodawca (art. 467 pkt 3 k.c.). Nie wystąpiła w sprawie sytuacja wskazana w art. 625 k.c., a umowa przewłaszczenia kaczek na rzecz powoda zawarta w dniu 19 kwietnia 2014 r. z G. O. nie miała znaczenia i nie

doprowadziła do zmiany stron umowy kontraktacji. Postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2015 r., Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację spółki „A.”, dzieląc ustalenia i oceny prawne Sądu pierwszej instancji. W dniu 28 października 2014 r. pozwana złożyła skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu kwoty złożonej do depozytu. Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2014 r., Sąd Rejonowy w O. uchylił zaskarżoną czynność komornika i nakazał komornikowi zwrot tej kwoty do depozytu. Rozstrzygnięcie o zwrocie zostało następnie uchylone postanowieniem Sądu Rejonowego w O. z dnia 27 stycznia 2015 r., zaskarżonym przez spółkę „A.” zażaleniem z dnia 9 lutego 2015 r.

Opierając się na tych ustaleniach Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione. Powód, będąc właścicielem kaczek na podstawie ważnej i skutecznej umowy przewłaszczenia z dnia 19 kwietnia 2014 r., jest uprawniony na podstawie umowy sprzedaży z dnia 3 czerwca 2014 r. zawartej z pozwaną spółką do otrzymania reszty ceny za kaczki w kwocie dochodzonej rozpoznawanym pozwem. Nie mają znaczenia dla zasadności roszczenia powoda zawarta wcześniej przez pozwaną z G. O. umowa kontraktacji nr (...) z dnia 15 kwietnia 2014 r. ani zajęcie komornicze, które dotyczyło wierzytelności pieniężnej przysługującej G. O. od spółki „A.” na podstawie umowy kontraktacji z dnia 15 kwietnia 2014 r. Tymczasem wierzycielem z tytułu ceny sprzedaży kaczek dokonanej w dniu 3 czerwca 2014 r. był powód jako sprzedający, a nie G. O.. Nie ma znaczenia fakt, że kaczki dostarczył do ubojni w dniu 3 czerwca 2014 r. G. O., albowiem z okoliczności sprawy wynika, że uczynił to z upoważnienia i w imieniu powoda, nie zaś w wykonaniu łączącej go z pozwaną spółką umowy kontraktacji z dnia 15 kwietnia 2014 r.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 11 marca 2016 r., Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanego uznając zawarte w niej zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego i przepisów postępowania za nietrafne. Zaaprobował oddalenie przez Sąd pierwszej instancji zgłoszonych przez pozwanego wniosków dowodowych, nie podzielił zarzutu błędnej oceny przeprowadzonych dowodów ani zarzutu naruszenia przez Sąd art. 365 k.p.c. wskazując, że postanowienia Sądów dwóch instancji wydane w toku postępowania o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego nie miały charakteru wiążących prejudykatów. Wskazał na

brak podstaw, w świetle art. 381 k.p.c., do dopuszczenia zgłoszonych w apelacji dowodu z umowy przewłaszczenia kaczek nr (...) z dnia 15 kwietnia 2014 r. zawartej między pozwaną spółką i G. O. oraz dowodu z zeznań świadka G. O. na okoliczność ustalenia właściciela kaczek na dzień 19 kwietnia 2014 r. Niemniej jednak Sąd Apelacyjny zdyskwalifikował moc dowodową przedstawionej przez pozwaną spółkę umowy przewłaszczenia kaczek nr (...) z dnia 15 kwietnia 2014 r. Sąd stwierdził, że zachowanie pozwanej spółki jest niekonsekwentne, nielogiczne i nieprawidłowe w świetle zajęcia komorniczego oraz zawartej z powodem umowy sprzedaży kaczek z dnia 3 czerwca 2014 r. Umowa ta jest, zdaniem Sądu Apelacyjnego, realizacją umowy kontraktacji w ramach dorozumianej tak zwanej rozszerzonej skuteczności umowy kontraktacji wynikającej z art. 625 k.c. Apelujący kupił kaczkę od powoda, a zatem należało przyjąć, że w ten sposób została wykonana umowa kontraktacji. Pozwana nie zapłaciła całej ceny z tytułu umowy sprzedaży kaczek, czym naruszyła obowiązki umowne, co nie może zasługiwać na ochronę przez zastosowanie klauzuli generalnej wynikającej z art. 5 k.c.

W skardze kasacyjnej pozwana spółka, zarzucając naruszenie art. 625 k.c. art. 65 § 2 k.c., art. 353¹ k.c. oraz art. 590 § 1 k.c., art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 382 w zw. z art. 381 k.p.c., wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje apelację w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza nie tylko zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice, ale także nakaz rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CKN 392/01, OSNC 2004, nr 10, poz. 161; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2009 r., II PK 97/09, niepubl.). W świetle uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie jest trafny zarzut jego naruszenia, albowiem Sąd Apelacyjny odniósł się

do zarzutów apelacji pozwanej, choć inną rzeczą jest, czy uczynił to prawidłowo, o czym w dalszej części uzasadnienia. Sformułowany w ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. należy powiązać ze wskazanym w skardze naruszeniem art. 381 k.p.c. i tak skonstruowany zarzut ocenić jako trafny. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny zrelacjonował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, wskazując ogólnie, że je podziela w całości i uznaje za własne. Sąd pierwszej instancji uznał, w oparciu o poczynione przez ten Sąd ustalenia, że powodowi należy się objęta pozwem część ceny za kaczkę, dostarczone przez G. O. do pozwanej spółki w dniu 3 czerwca 2014 r., albowiem G. O. uczynił to z upoważnienia i w imieniu powoda, nie zaś w wykonaniu łączącej go z pozwaną spółką umowy kontraktacji nr (...) z dnia 15 kwietnia 2014 r. Skłania to do przyjęcia, że Sąd Okręgowy uznał, iż w dniu 3 czerwca 2014 r. powód zawarł z pozwaną spółką umowę sprzedaży kaczek stanowiącą odrębny stosunek prawny, niezależny od umowy kontraktacji nr (...) z dnia 15 kwietnia 2014 r. zawartej przez pozwaną spółkę z G. O.. Umowa sprzedaży kaczek nie została zawarta na piśmie, stąd nie wiadomo i nie wyjaśniły tego Sądy obu instancji, kiedy i w jaki sposób powód uzgodnił z pozwaną spółką jej treść, w tym cenę sprzedaży kaczek oraz termin i warunki ich dostarczenia do ubojni prowadzonej przez pozwaną Spółkę. Sąd Okręgowy wskazał, że o jej zawarciu świadczą dokumenty w postaci dowodu przyjęcia i rozliczenia dostawy drobiu żywego z dnia 3 czerwca 2014 r. oraz faktur VAT wystawionych przez pozwaną spółkę, przy czym kwestia przyczyn podwójnego wystawienia faktur VAT o tym samym numerze (...), ale na różne kwoty, także nie została wyjaśniona. Wnioski dowodowe pozwanej spółki zmierzające do wyjaśnienia rzeczywistej treści stosunków faktycznych i prawnych między stronami tego postępowania oraz relacji stron z niewystępującym w sprawie hodowcą drobiu G. O., zostały oddalone przez Sąd pierwszej instancji, co Sąd Apelacyjny zaaprobował mimo potrzeby ich przeprowadzenia. Trzeba też wskazać, że Sąd Apelacyjny nie wydał odrębnej decyzji procesowej dotyczącej wniosków dowodowych zawartych w apelacji pozwanej spółki mimo ich znaczenia dla wyjaśnienia spornych okoliczności. Z jednej strony Sąd drugiej instancji wskazał, że wnioski te są spóźnione, bo pozwana mogła je powołać w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, z drugiej strony Sąd Apelacyjny poddał jednak ocenie

dowód z przedstawionej przez pozwaną spółkę umowy przewłaszczenia nr (...) z dnia 15 kwietnia 2014 r. zawartej przez pozwaną z G. O. Nie jest jasne, w jakim celu Sąd Apelacyjny dokonał oceny wiarygodności i mocy dowodowej dowodu z dokumentu prywatnego, którego nie dopuścił i jakie poczynił na podstawie tego dowodu ustalenia faktyczne mające znaczenie dla wyniku sprawy. Jak to już podniesiono, Sąd Okręgowy przyjął, że umowa sprzedaży kaczek nie miała związku z umową kontraktacji z dnia 15 kwietnia 2014 r. łączącą pozwaną spółkę z G. O., natomiast Sąd Apelacyjny wskazał odmiennie, że wspomniana wyżej umowa sprzedaży była realizacją umowy kontraktacji w ramach dorozumianej tak zwanej rozszerzonej skuteczności umowy kontraktacji wynikającej z art. 625 k.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli po zawarciu umowy kontraktacji gospodarstwo producenta przeszło w posiadanie innej osoby, prawa i obowiązki z tej umowy wynikające przechodzą na nowego posiadacza. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy przejście posiadania było następstwem odpłatnego nabycia gospodarstwa, a nabywca nie wiedział i mimo zachowania należytej staranności nie mógł się dowiedzieć o istnieniu umowy kontraktacji. Sąd Apelacyjny nie wskazał, jakie fakty dały podstawę do takiej subsumcji, co więcej nie wyjaśnił, dlaczego i na jakiej podstawie inaczej niż Sąd Okręgowy ocenił znaczenie i charakter prawny umowy sprzedaży kaczek z dnia 3 czerwca 2014 r. Nie wskazał także konsekwencji przyjętego poglądu prawnego dla kwestii skutków zajęcia przez komornika wierzytelności przypadających G. O. w związku z umową kontraktacji z dnia 19 kwietnia 2014 r., co nie pozwala na ocenę zarzutów naruszenia: art. 625 k.c. oraz art. 65 § 2 k.c., art. 353¹ k.c. oraz art. 590 § 1 k.c. Wskazany niedostatek ustaleń faktycznych uzasadnia zarzuty sformułowane w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej. Zastosowanie przepisów prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego przez sąd drugiej instancji stanu faktycznego oznacza bowiem wadliwą subsumcję tego stanu do zawartych w nich norm prawnych, a brak stosownych ustaleń uzasadnia zarzut kasacyjny naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe jego zastosowanie. Ocena prawidłowości zastosowania, wskazanego w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, przepisu prawa materialnego jest możliwa tylko w sytuacji, gdy pozwalają na nią ustalenia faktyczne sądu drugiej instancji, stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku (por. wyroki Sądu

Najwyższego z dnia 26 marca 1997 r., II CKN 60/97, OSNC 1997, Nr 9, poz. 128 i z dnia 20 kwietnia 2004 r., V CK 92/04, niepubl.).

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

aj

r.g.